

Haag

Landpromemoria - Nederländerna

Officiellt namn:	Kungariket Nederländerna. Består av Nederländerna samt de karibiska öarna Aruba, Curaçao och Sint Maarten. Öarna Bonaire, Sint Eustatius och Saba har status som särskilda kommuner inom Nederländerna.
Formell huvudstad:	Amsterdam
Administrativt säte:	Haag (regering och parlament)
Språk:	Nederländska och frisiska
Yta:	41 863 km ²
Folkmängd:	17,9 miljoner (2023)
Religion:	18 % katoliker, 14 % protestanter, 5 % muslimer, 6 % övriga religioner, 57 % utan religiös tillhörighet (2024)
Statsskick:	Monarki
Statschef:	Kung Willem-Alexander
Regeringschef:	Dick Schoof (partilös)
Regeringspartier:	PVV, VVD, NSC och BBB
Parlament:	Tvåkammersystem. Första kammaren (Senaten) (75 platser) och andra kammaren (150 platser)
Senaste parlamentsval:	22 november 2023
Nästa parlamentsval:	Troligen 2027 (fyraåriga mandatperioder)
Valuta:	Euro (EUR)
BNP:	Ca 1,03 biljoner EUR (2023)
BNP/capita:	57 800 EUR (2023)
Inflation:	4,1 % (2023, HIKP)
Budgetunderskott:	0,3 % av BNP (2023)
Statsskuld:	Ca 46 % av BNP (2023)
Tillväxt:	0,2 % (2023)
Arbetslöshet:	3,6 % (2023)
Största handelspartners:	<u>Export:</u> Tyskland, Belgien, Frankrike, UK, USA. <u>Import:</u> Tyskland, Belgien, Kina, USA, UK.
Energikällor:	Fossilgas, olja, kolkraft, förnybar energi (biomassa, vindkraft och solkraft) och kärnkraft.

Partier i parlamentet:

VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (liberalkonservativa)
D66	Democraten 66 (socialliberalt parti)
PVV	Partij voor de Vrijheid (ytterhögerparti)
CDA	Christen Democratisch Appèl (kristdemokratiskt parti)
SP	Socialistische Partij (vänstersocialistiskt parti)
PvdA/GL	Partij van de Arbeid (socialdemokratiskt parti) sammanslaget med Groen Links (miljöparti)
FvD	Forum voor Democratie (högerpopulistiskt parti)
PvdD	Partij voor de Dieren (grönt parti med fokus på djurskydd)
CU	Christen Unie (kristdemokratiskt parti)
Volt	(paneuropeiskt liberalt parti)
JA21	Juiste Antwoord21 (högerpopulistiskt parti)
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij (konservativt kristet kalvinistiskt parti)
DENK	(minoritetsinriktat parti)
BBB	BoerBurgerBeveging (missnöjes- och lantbruksparti)
NSC	Nieuw Sociaal Contract (kristdemokratiskt)

❖ Historia i korthet

Vid westfaliska freden 1648 blev Nederländerna självständigt från Spanien. Under 1600-talet utvecklades landet till världens ledande handelsmakt. Nederländerna skaffade sig besittningar i Afrika, Sydostasien och Västindien. Enorma rikedomar samlades i städerna och kulturen blomstrade. Den franske kejsaren Napoleon utropade 1806 sin bror till kung av Holland. När han tvingades abdikera fyra år senare inlemmades landet i det franska kejsardömet. Efter Napoleons fall utropades 1814 kungariket Nederländerna, där även Belgien och Luxemburg ingick. Belgien blev självständigt 1830 och Luxemburg 1890.

Nederländerna lyckades undvika att dras in i första världskriget, trots att grannlandet Belgien ockuperades. Under andra världskriget ockuperades dock landet av Tyskland och drottning Vilhelmina flydde tillsammans med regeringen till London. Nederländerna befriades av de allierade i maj 1945, efter fem års okkupation. Svenska insatser som många ännu minns är livsmedelsleveranserna under den sista krigsvintern 1944–45 och de svenska husen som Röda Korset skänkte efter översvämningskatastrofen 1953.

Kampen mot havet är en viktig del av den nederländska historien. I dag ligger ca 20 procent av landet under havsnivån. 10 procent av Nederländerna utgörs av s.k. "polders" dvs. land som tidigare varit havsbotten.

❖ Det moderna Nederländerna

Det moderna Nederländerna präglas av individualism med en stark tro på marknadskrafter, frihandel och internationalisering.

De svenska och nederländska samhällena liknar varandra på många sätt. Men på två områden skiljer sig länderna åt; familje- respektive energipolitiken.

Nederländerna har den största andelen deltidsarbetande kvinnor i Europa – ca 75 procent av alla kvinnor arbetar deltid, jämfört med endast 25 procent av alla män. Barnomsorg är relativt dyrt och många föräldrar, främst kvinnor, väljer att stanna hemma med barnen helt, eller delvis. Nederländerna har i över 60 år förlitat sig på gasutvinningen i fossilgasfältet i Groningen och fossilgas utgör den största andelen av landets energimix. Andelen förnybara energikällor var 15 procent 2022, femte lägsta i EU. Energiomställningen väntas ta många år och bli både omfattande och dyr.

Tron på individens fria val förklarar till viss del även synen på prostitution och narkotikapolitik, där Nederländerna – trots vissa åtstramningar – har en mer liberal attityd än Sverige. Prostitution och försäljning av cannabis är tillåtet men det är olagligt att både odla och distribuera cannabis till butikerna.

De senaste årens växande flyktingströmmar har skapat ett hårt tryck på det nederländska migrationssystemet och landet har gradvis gått mot en striktare syn på invandring och asylsökande. Migrationsfrågan fick regeringskoalitionen att spricka i juli 2023 när man inte kunde enas om nationella åtgärder för att förhindra det ökande inflödet av migranter. Asyl- och migrationsfrågorna har högsta prioritet för den nya regering som tillträdde den 2 juli 2024.

❖ Inrikespolitik

Traditionellt har nederländsk inrikespolitik kännetecknats av kompromisser och koalitioner. Historiskt har detta att göra med övertygelsen om att skilda religiösa och ideologiska uppfattningar ska respekteras och få möjlighet att påverka de beslut som fattas. Det nederländska valsystemet resulterar också i många partier och koalitioner med minst tre, fyra partier krävs som regel för att bilda majoritet.

Premiärminister Mark Rutte (VVD) ledde fyra regeringskoalitioner under tretton år och 262 dagar (2010–2024) i olika kombinationer som kunnat betecknas som antingen mitten-vänster eller mitten-höger. Rutes fjärde regeringskoalition sprack den 7 juli 2023 pga. koalitionen oförmåga att komma överens i migrationsfrågan. Migrations- och integrationspolitiken har dominerat nederländsk politik under lång tid. 2023 immigrerade totalt ca 333 000 personer till Nederländerna, varav över hälften kom från europeiska länder. Antalet asylsökande var 2023 ca 48 500 och beräknas bli mellan 50 000 och 78 500 personer under 2024. Registrerad utländsk arbetskraft uppgår till ca 400 000. Sedan Rysslands invasion av Ukraina har över 100 000 flyktingar från Ukraina registrerats i Nederländerna.

Den 22 november 2023 hölls extraval med stor framgång för ytterhögerpartiet PVV, som blev största parti med 37 platser i parlamentets andrakammare. Näst största parti blev gröna Socialdemokrater PvdA/GroenLinks med 25 platser, som därmed blir PVV:s främsta opposition efter valet. Tredje största parti blev liberalkonservativa VVD, som varit största parti sedan 2010 men nu förlorade 10 platser. Samtliga

regeringspartier i Ruttes fyrpartikoalition förlorade platser. Det nybildade kristdemokratiska Nieuw Sociaal Contract (NSC) blev fjärde största parti, medan missnöjes- och lantbrukspartiet BBB fick 7 platser vilket motsvarar ca 5 procent av rösterna.

Sonderingar för möjliga regeringskoalitioner inleddes i november 2023 och efter långdragna förhandlingar kunde PVV, NSC, VVD och BBB den 16 maj enas om en överenskommelse för att bilda en regeringskoalition. Den nya regeringen tillträdde den 2 juli 2024. Därmed satt regeringen Rutte IV kvar som övergångsregering i nästan ett år. Ett mer detaljerat program för den nya regeringen väntas i september när den nationella budgeten presenteras.

Regeringen leds av den partilösa premiärministern Dick Schoof. Inklusive Schoof, består regeringen av 16 ministrar och 13 statssekreterare. Endast två av ministrarna och statssekreterarna har varit medlem i en regering tidigare. Under regeringskoalitionsförhandlingarna var de fyra partiernas ambition att hälften av regeringsmedlemmarna skulle komma från politiken och hälften sakna politisk erfarenhet. Endast tre personer kan dock beskrivas som renodlat opolitiska i sin tidigare yrkesmässiga gärning.

Koalitionsöverenskommelsen innebär att ingen av de fyra partiledarna ingår i regeringen. Premiärminister Dick Schoof kommer närmast från posten som högsta politiska tjänsteman på justitie- och säkerhetsministeriet. Varje parti i koalitionen har utsett en biträdande premiärminister som får nyckelroller i regeringen. Två nya ministerier har skapats; asyl- och migrationsministeriet och ministeriet för bostäder och stadsplanering.

❖ **Regeringen Schoof I**

- Premiärminister: Dick Schoof (saknar partitillhörighet)
- Finansminister: Eelco Heinen (VVD)
- Utrikesminister: Caspar Veldkamp (NSC)
- Utrikeshandels- och utvecklingsminister: Reinetta Klever (PVV)
- Justitie- och säkerhetsminister: David van Weel (VVD)
- Asyl- och migrationsminister: Marjolein Faber (PVV)
- Inrikesminister: Judith Uitermark (NSC)
- Försvarsminister: Ruben Brekelmans (VVD)
- Social- och arbetsmarknadsminister: Eddy van Hijum (NSC) – bitr. PM
- Ekonomiminister: Dirk Beljaarts (PVV)
- Minister för klimat & grön tillväxt: Sophie Hermans (VVD) – bitr. PM
- Bostads- och stadsplaneringsminister: Mona Keijzer (BBB) – bitr. PM
- Minister för hälsa, välfärd och idrott: Fleur Agema (PVV) – bitr. PM
- Minister för utbildning, kultur och vetenskap: Eppo Bruins (NSC)
- Minister för infrastruktur och vattenreglering: Barry Madlener (PVV)
- Minister för jordbruk, fiske, matsäkerhet, natur: Femke Wiersma (BBB)

❖ EU-politik

Nederländerna är ett av grundarländerna av det som idag är EU. Landet har alltid betonat frihandel och utvecklingen av den inre marknaden. Utvecklingen mot en politisk union har man dock ofta varit mer skeptisk till. Många blev överraskade när förslaget till EU:s konstitution röstades ned i folkomröstningen 2005. Därefter har landet fört en relativt kritisk linje i fråga om EU:s fördjupning och har mer betonat stärkandet av det egna nationella inflytandet över EU:s lagstiftning.

Nederländerna har varit anhängare av en stark europeisk utrikes- och säkerhetspolitik och är likasinnat Sverige i många frågor, inte minst inom det ekonomisk-politiska området; till exempel frihandel och en ökad harmonisering av den inre marknaden. Nederländerna deltar aktivt i EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, bland annat Pesco.

Den nya regeringen väntas dock driva en EU-kritisk och utvidgnings skeptisk EU-politik. Enligt koalitionsöverenskommelsen kommer regeringen bl.a. begära opt-out från EU:s flyktning- och migrationspolitik, driva att fri rörlighet inom EU ska begränsas vad gäller arbetskraftsinvandring, begära undantag från EU:s kväveutsläppsdirektiv och Natura2000 samt starkt kritisera varje utvidgning av EU med skärpta krav på att kraven i anslutningsprocessen uppfylls.

❖ Utrikes- och säkerhetspolitik

Efter det andra världskriget var det naturligt för Nederländerna att ansluta sig till Nato. Den transatlantiska länken har sedan dess varit grundbulten i landets utrikes- och säkerhetspolitik, liksom EU-medlemskapet. Nederländerna strävar efter att vara en pålitlig säkerhetspolitisk partner, vilket innebär att de deltagit i merparten av Nato- och EU-ledda insatser. Det transatlantiska samarbetet har en lång tradition och är väl förankrat i det nederländska samhället, även om Nederländerna, liksom övriga EU-länder, fått omvärdera sitt förhållningssätt och nu framhåller att Europa måste kunna försvara sig självt. På grund av landets ringa storlek, finns i princip alltid en strategisk partner vid insatser eller viktigare materielprojekt.

Nato ses som den viktigaste ramen för säkerheten i Europa. Om Nato så begär, kan Nederländerna bidra militärt till snabbinsatsstyrkan *Response Force* (NRF) och *Readiness Initiative* (NRI). Nederländernas militära bidrag fokuserar 2024 på Natos avskräckning av Ryssland bl.a. med militär personal i Baltikum (90–150), Litauen (250) och Rumänien (140). Nederländerna deltar i Natos kapacitetsuppbyggnadsuppdrag i Irak med 300 militär personal. Nederländerna har även beredskap för att delta i *NATO Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF) och *NATO Initial Follow-on Forces Group* (IFFG).

Stödet till FN är starkt i Nederländerna. Man har en stark folkrättstradition och Haag står värd för ett antal av FN:s centrala rättsliga organ. Det nederländska bidraget till UNPROFOR-insatsen och händelserna i Srebrenica var länge ett trauma som innebar att Nederländerna under lång tid valde att inte ge omfattande truppbidrag till

FN-ledda insatser. Nederländerna har idag endast ca 20 personer insatta i FN-insatser.

Nederländerna bidrar också till EU:s civila uppdrag bl.a. i Kosovo (EULEX) Georgien (EUMM) och Sahel (EUCAP), med militärpolis, polispersonal och specialister från utrikes- och justitieministerierna. Nederländerna bidrar även med 35 forensiska experter till den Internationella brottmålsdomstolens (ICC) utredningar om krigsbrott i Ukraina.

Den 17 juli 2014 sköts flygplanet MH17 ned (Malaysia Airlines) i Ukraina på sin väg från Amsterdam till Kuala Lumpur. Alla 283 passagerare ombord omkom, bland dem 196 nederländska medborgare. Utrikes- och säkerhetspolitiken har efter Rysslands invasion av Ukraina, nedskjutningen av MH17 och det ryska spionaget mot Haag-baserade OPCW skiftat fokus mot den förändrade hotbilden i öst.

Fattigdomsbekämpningen i världen har av tradition varit en prioriterad fråga för Nederländerna. Vad gäller biståndet uppgår det nederländska stödet till utvecklingsländerna till ca 0,66 procent av BNI (2023), men den nya regeringens mål är att sänka biståndet till 2,4 miljarder euro/år från 2027. FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, utgör grunden för den nederländska biståndspolitik.

❖ Haag – ett centrum för internationella frågor

Nederländerna är värdland för ca 130 internationella organisationer och domstolar. Haag är den fjärde största "FN-staden" efter New York, Genève och Wien. I Haag finns FN:s internationella domstol (ICJ), Internationella brottmålsdomstolen (ICC), Permanenta skiljedomstolen (PCA), Tribunalen för Libanon (STL) samt *The Kosovo Relocated Specialist Judicial Institution*. Krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY) stängdes efter årsskiftet 2017–2018 och dess kvarvarande funktioner övergick till Internationella avvecklingsmekanismen (MICT) som även övertagit uppgifter för Rwandatribunalen. Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) har sitt säte i Haag och landet huserar även institutioner som Eurojust, Europol, europeiska rymdorganisationens tekniska centrum (ESTEC) och europeiska patentmyndigheten (EPO).

❖ Ekonomi och näringsliv

Nederländerna är en historiskt betydande handelsnation. Hamnen i Rotterdam är den största i Europa och den tionde största i världen. Flygplatsen Schiphol är en av Europas största flygplatser.

Exportindustrin är motorn i den nederländska ekonomin vilket innebär att landet är känsligt för fluktuationer i världshandeln. Det senaste decenniet har präglats av en stabil tillväxt i ekonomin och sunda statsfinanser. Ekonomin återhämtade sig snabbt efter en kraftig nedgång inledningsvis under coronapandemin. Kraftiga ekonomiska stimulanser under pandemin har även ökat budgetunderskott och statsskuld. Effekterna av Rysslands krig i Ukraina ledde till kraftigt ökande inflation och

avtagande tillväxt. Nederländernas BNP-tillväxt uppgick till 0,2 procent under 2023. Centralbanken uppskattar BNP-tillväxten under 2024 till 0,5 procent.

Landet är en av världens största exportörer av livsmedel. Industriell produktion finns främst inom matförädling, metallurgi, elektronik, kemisk industri, bygg- och anläggning samt olja och gas. Nederländerna har också en väl utvecklad infrastruktur när det gäller IT, telekommunikation, person- och godstransporter. Samhället är ett av de mest digitaliserade i världen.

Den svenska exporten till Nederländerna ökade med 17 procent under 2023 och uppgick till cirka 113,7 miljarder kronor. Detta utgör 5,4 procent av Sveriges totala export och Nederländerna är därmed Sveriges sjätte största exportmarknad. Importen från Nederländerna till Sverige ökade med 0,8 procent under 2023 och uppgick till drygt 221,7 miljarder kronor, vilket utgör 11 procent av den totala importen och gör Nederländerna till Sveriges tredje största importland.

Nederländerna är liksom Sverige en exportberoende ekonomi med liknande företagsklimat och som Sverige ledande när det gäller innovationsförmåga och digitalisering. Båda länderna hamnar i topp fyra på *European Innovation Scoreboard* och i topp sju på *Global Innovation Index (GII)*. Givet våra likheter utgör Nederländerna ofta en intressant testmarknad för svenska företag vidare expansion i Europa och globalt.

Cirka 450 svenska företag är registrerade i Nederländerna. Business Sweden har ett kontor i Haag och den svenska handelskammaren sitter i Amsterdam.

❖ **Förbindelser med Sverige**

Banden mellan Nederländerna och Sverige var starka redan under 1600-talet, vilket till stor del berodde på den intensiva sjöfarten som en följd av handeln mellan länderna på Östersjön. Då Sverige 1613 förlorade Älvsborgs fästning till Danmark i samband med Kalmarkriget vände man sig till stormakten Nederländerna för att låna pengar. Det var mot denna bakgrund som Sverige år 1614 etablerade en fast diplomatisk beskickning i Haag, Nederländerna – Sveriges nu äldsta permanent bemannade ambassad. 2014 firades 400 år av fasta diplomatiska förbindelser länderna emellan.

Det bor ca 8 000 svenskar i Nederländerna. Över 900 svenskar studerade vid nederländska universitet 2023 (en ökning med nära 30 procent sedan 2021). Nederländerna hamnar på sjunde plats i CSN:s topplista över populära studiedestinationer 2023 och intresset för att studera i Nederländerna har ökat stort efter pandemin.

Varje år flyttar ungefär 500–1000 personer från Nederländerna till Sverige, främst till Värmland och Dalarna. Totalt bor cirka 15 700 nederländska medborgare i Sverige, vilket motsvarar en fördubbling på femton år. Intresset för att emigrera till Sverige är stort och svenska kommuner och regioner arbetar aktivt för att attrahera nya invånare, bland annat vid en årlig emigrationsmessa som hålls i Nederländerna.

Kungahuset står varandra nära; Prinsessan Beatrix är gudmor till Kronprinsessan Victoria, och Kronprinsessan är gudmor till Kung Willem-Alexanders och Drottning Maximas äldsta dotter Amalia. Willem-Alexander är i sin tur gudfar till Prinsessan Estelle.

❖ **Besöksutbyte**

Kontakter mellan svenska och nederländska regeringsmedlemmar respektive parlamentariker äger ofta rum inom ramen för EU:s verksamhet. Ambassaden bistår ofta svenska departement och myndigheter med kontakter i landet.

Besöksutbytet är intensivt. År 2022 besöktes Nederländerna bland annat av Kronprinsessan Victoria den 7–8 juni och statsbesök avlades i Sverige av Kung Willem-Alexander och Drottning Máxima den 11–13 oktober samma år. Besök i Sverige genomfördes av utrikesminister Wopke Hoekstra i februari 2022.

2022 besöktes Nederländerna av finansminister Elisabeth Svantesson och försvarsminister Pål Jonsson. 2023 besöktes Nederländerna av Justitiekommittén, 35 statssekreterare, försvarsminister Pål Jonsson, Utrikeskommittén, kabinetssekreterare Jan Knutsson samt Carl Bildt. Våren 2024 besöktes Haag av utrikesrådet för handelsfrågor Per-Arne Hjelmborn, UD:s rättschef Elinor Hammarskjöld och UD:s expeditionschef Klas Molin. Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) besökte Nederländerna i maj 2024 med en delegation på 36 personer som leddes av H.M. Konungen och IVA:s preses Marcus Wallenberg. I delegation ingick även representanter för Ericsson, Saab, KTH, Karolinska institutet och Lunds universitet.

Det senaste besöket av en svensk statsminister i Nederländerna var i mars 2019 då f.d. statsminister Stefan Löfven hade överläggningar med premiärminister Mark Rutte om aktuella EU-frågor och bilaterala frågor.